

Utsjoen kirkonkylän yhteisen vesialueen osakaskunta

LAUSUNTO

Maa- ja metsätalousministeriö PL 30, 00023 VALTIONEUVOSTO

kirjaamo@mmm.fi

Asia:

Lausuntopyyntö: Hallituksen esitys Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn kalastussäännön muuttamisesta sekä Tenon kalastussopimuksen voimaansaattamisesta koskevan lain muuttamisesta

Viite: Lausuntopyyntö 22.12.2023 VN/2935/2020, VN/2935/2020-MMM-107

Utsjoen Kirkonkylän yhteisen vesialueen osakaskunta lausuu seuraavasti:

Uutta sopimusta ei tule saattaa voimaan, vaan neuvottelut sen sisällöstä tulee avata uudestaan. Sääntö ja voimaansaattamislain muutokset tulisi käsitellä perustuslain säätämisyjärjestyksessä. Utsjoen osakaskunta pyytää myös ottamaan huomioon edellisen lausuntonne Lausuntopyyntö 30.6.2023 VN/2935/2020 VN 2935/2020-MMM-78, alla olevin lisäyksin. Lisäksi pyydämme huomioimaan perustuslakivaliokunnan ja saamelaiskäräjien lausunnot, mitkä on annettu sääntö luonnokseen sekä Outakosken osakaskunnan että Tenon kalatalousalueen lausunnot.

1 Luku

Yleiset säännökset

1 §

Kalastussäännön tarkoitus

Tämän kalastussäännön tarkoituksena on edistää Suomen ja Norjan välisen sopimuksen kalastuksesta Tenojoen vesistössä tavoitteiden mukaisesti Tenojoen kalakantojen ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävää käyttöä ja hoitoa sekä edistää saamelaisten alkuperäiskansa oikeuksia ja paikallisia kulttuuriperinteitä.

Valtioneuvoston pöytäkirjaan merkittäväksi seuraava valtioneuvoston lausuma:

Asettaessaan valtuuskunnan Valtioneuvosto korostaa, että Suomen lähtökohtana neuvottelussa on, ettei Tenojoen vesistön lohikantojen elpyminen vaarannu. Valtioneuvosto edellyttää, että neuvottelussa on edistettävä saamelaisten oikeuksien toteutumista.

Lohenkalastus Tenojoessa liittyy kiinteästi saamelaiseen kulttuuriin alkuperäiskansana.

1 § Valtioneuvoston tavoite ei toteudu. Sääntöehdotus ei turvaa riittävästi alkuperäiskansa oikeuksia, eikä jokisaamelaisia kulttuuriperinteitä. Säännössä tulisi olla mahdollisuus Saamelaisten pienimuotoiseen lohenkalastukseen kulttuuriperinnön siirtämiseksi seuraaville sukupolville. Pienimuotoinen kalastus ei olisi uhka lohikannoille.

3 § Rajajokiosuuden kalastajaryhmät

Säännössä tulisi olla Saamelaisille oma kalastajaryhmänsä. Korkein oikeus linjasi tuomioissaan *KKO:2022:25 ja KKO:2022:26*, että kalastusoikeudet linkittyvät Saamelaisuuteen etnisiteettinä. Tämä tosiasiallisesti edistäisi valtioneuvoston tavoitetta Saamelaisten oikeuksien edistämisestä.

5 §

Lohenkalastuksen sääntely

Utsjoen osakaskunta vaatii jokikohtaisten kutukanta tavoitteiden perusteellista tieteellistä uudelleen selvittämistä, jotta 5§ tavoitteet olisivat oikeudenmukaisia eri kalastajaryhmille. Nykyiset kutukanta tavoitteet ovat arvioita, joita tulisi tarkistaa uusilla tutkimuksilla.

7 §

Kalastuslupaluokat

Säännössä tulisi olla Saamelaisille oma kalastajaryhmänsä. Korkein oikeus linjasi tuomioissaan *KKO:2022:25 ja KKO:2022:26*, että kalastusoikeudet linkittyvät Saamelaisuuteen etnisiteettinä. Tämä tosiasiallisesti edistäisi valtioneuvoston tavoitetta Saamelaisten oikeuksien edistämisestä.

Veneestä kalastaminen tulisi sallia myös kalastusmatkailijoille. Tällä ei olisi vaikutusta lohikantoihin, ja se mahdollistaisi veneiden vuokraamisen paikallisille yrittäjille. Tällä on huomattava taloudellinen merkitys paikkakunnalla.

10 §

Utsjoen osakaskunta vaatii väljempiä välinerajoituksia matkailukalastajien käyttöön kyttyrälohen pyynnissä. Vapa ja viehe on tehokkain kyttyrälohen pyyntimuoto ja niiden käyttö edistäisi sekä kyttyrälohen poistopyyntiä, että Utsjoen matkailuelinkeinoa.

14§

Vapakalastuskausi muun kuin lohen ja merinieriän kalastukseen

Utsjoen osakaskunnan mielestä kalastuskausi tulisi jatkua vähintään elokuun loppuun saakka. Myöhemmälle kesään jatkuva muun kalan pyynti kompensoisi hieman lohenkalastuskiellon aiheuttamia taloudellisia menetyksiä.

19 §

Kielletyt vapakalastusalueet

Vapakalastus kieltoalueet on poistettava kokonaan säännöstä. Köngäsalueiden vapakalastuskiellolle ei ole tieteellisesti perusteltavia kalansuojelullisia hyötyjä , ja ne rajoittavat kohtuuttomasti alueella olevien kalastusoikeuden omistajien kalastusmahdollisuuksia muun kalan pyynnissä.

Kalastuksen säätelyllä tulee olla joku tavoite, eikä tällä säätelyllä ole mitään kalansuojelullista hyötyä, pelkkää käytännön haittaa ja turhaa puuttumista perustuslailliseen omaisuudensuojaan.

26 §

Pato

Utsjoen osakaskunta esittää, että padossa olisi vain yksi joddu (koukkuverkko).

Tämä pykälä tulee ottaa käyttöön koko jokialueella eli ei ainoastaan rajajokiosuudella. Tällä olisi positiivinen vaikutus kutukantatavoitteeseen.

35 §

Kyttyrälohen kohdennettu pyynti

Utsjoen osakaskunta vaatii että Suomella tulee olla tosiasiallinen mahdollisuus kieltää Norjaa tekemästä Tenoon poikkipatoa, joka selvästi haittaa Atlantinlohen nousua Tenojoen vesistöön. Nykyinen sanamuoto "niin pitkälti kuin mahdollista osallistettava toista osapuolta", ei mahdollista Suomea kieltämään poikkipadon tekemistä.

Tämä pykälä tulisi palauttaa edellisen sääntöluonnoksen sanamuotoon, joka vaatii Suomen suostumuksen poikkipadon tekemiseen.

Utsjoella 15.1.2023

Utsjoen yhteisen vesialueen osakaskunnan puheenjohtaja Hans Pieski

